

Statstjenestemannskartellet 50 år

Hamar 4. oktober 1989

Med forbehold om endringer
spærret til 4/10 kl.09.00

Statsminister Gro Harlem Brundtland:

DET FAGLIG-POLITISKE SAMARBEID

- OM HVA, MED HVEM OG HVORDAN ?

1. Mer enn hundre års felles kamp

Det faglig-politiske samarbeidet har gjennom hundre år handlet om å gjøre friheten større og hverdagen bedre - mer menneskelig, tryggere, men også mer spennende og utfordrende. Dette samarbeidet er ikke bare en vanlig hverdagslig sak, det er heller ikke noe teknisk detaljspørsmål som vi vurderer til enhver tid. Det faglig-politiske samarbeidet er en del av fundamentet for Arbeiderbevegelsen.

Det var fagforeningene som stiftet Arbeiderpartiet. Gjennom årene vokste partiet og fagbevegelsen side om side. Den ene delen av bevegelsen støttet den andre - og omvendt. Også idag er det slik: Arbeiderpartiets og Landsorganisasjonens utfordringer har mange felles trekk. I de grupper av folket der LO står svakt, der har partiet også vanskelig å befeste en sterk stilling, og omvendt.

Arbeiderbevegelsens vekst har ikke vært noen flyktig bølge. Det har vært resultat av hardt og målbevisst arbeid for å bygge organisasjon, skaffe seg innflytelse. Arbeiderbevegelsen ble fra første stund en bevegelse av mennesker som ville skaffe seg kunnskap om samfunnet for å kunne endre det bestående. Bevegelsen ble i seg selv et lærested, den største skole i organisasjonsbygging og demokrati i landets historie. Også her samarbeidet partiet og fagbevegelsen gjennom Arbeidernes opplysningsforbund.

Det er de tusener på tusener av kvinner og menn over hele landet som har gjort Arbeiderbevegelsen til en politisk kraft som kunne forandre det norske samfunnet. Bevegelsens maktstilling har ikke vært basert hverken på våpenmakt eller pengemakt, men på alminnelige menneskers håp og deres vilje til å arbeide for det de tror på.

Slik vil det også være framover. Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen er bundet sammen i en felles oppgave: Det å ivareta alminnelige menneskers ønsker og visjoner om trygghet og frihet. Vår erfaring er igjen og igjen at solidariske løsninger er de som gir de beste resultater for det store flertallet.

Derfor er solidaritet ikke bare et ideal og et prinsipp, men et stykke praktisk filosofi: Det lønner seg å stå sammen og å gi hverandre en hjelpende hånd! Kunnskapen sier oss at gjensidig ansvar gjør landet til et bedre sted å leve. Vi forener på denne måten tryggheten og friheten.

Det er på dette punkt kampen mellom høyrekreftene og arbeiderbevegelsen har foregått i all tid. Kanskje vil det bli slik også i fremtiden. Høyresiden har alltid hevdet at staten er en trussel mot friheten og at for mye trygghet for den enkelte dreper initiativ og skaper lyst. Vi vet, dere vet, av mer enn hundre års erfaring at dette er feil. Friheten for det store flertallet oppstår ikke av det tomme intet. Det å utvide friheten krever bevisst politisk arbeid, det krever omfordeling fra de som har mest til de som har mindre. For å kunne forme sitt liv må menneskene ikke bare har en formell frihet, men en reell mulighet til å velge, til å forme sin hverdag. Da Arbeiderbevegelsens kamp begynte, var frihet for det store flertallet på mange områder en fjern drøm.

Fra å være tilbakeliggende land i Europas utkant har de nordiske landene i løpet av 80 år faktisk vokst fram til å bli foregangsland. Gjennom en rask industrialisering ble Norge blant de mest velstående land i verden. Vi ble ikke rike på imperialisme og krig, men på hardt arbeid og naturressurser. I vår tid er de nordiske landene ikke minst modell og inspirasjon for progressive krefter i øst, som er på jakt etter gode løsninger etter 50 års feilslått sentraldirigering og kommunistisk diktatur.

Det som ofte kalles den skandinaviske modellen, som er en sosialdemokratisk modell, har to hovedpillarer:

For det **første** evnen til å skape økonomisk vekst gjennom en moderne og produktiv blandingsøkonomi

For det **andre** viljen til å skape frihet for den enkelte gjennom sosial trygghet og like muligheter

2. Hva dreier det faglig-politiske samarbeidet seg om?

Det faglig-politiske samarbeidet har vært med å få modellen til i praksis. Det er disse spørsmålene det faglig-politiske samarbeidet langt på vei har handlet om. Tyngdepunktet har nok gjennom årene flyttet seg fra saksområde til saksområde. Også i framtida vil det skje. I åra framover vil miljø og internasjonalt samarbeid stå enda mer sentralt enn før. Nye tider krever nye løsninger. Men ingen må tro at livet blir enklere om parti og fagbevegelsen skiller lag.

Hva har vi samarbeidet om hittil: Jeg vil si: om politisk styring av økonomien og om å bygge ut velferdsstaten. La meg nevne to viktige eksempler:

Tenk på den store arbeidsmiljøreformen og innføringen av arbeidsmiljøloven på 1970-tallet. Var dette noe som fagbevegelsen kunne gjennomført alene, eller som partiet kunne gjennomført

alene? Selvfølgelig var det ikke det. Det trengs lover og regler, det trengs forskning og utvikling, det trengs en serie offentlige tiltak for å omforme arbeidslivet. På en annen side: Lover og regler med gode intensjoner forblir ofte papirbestemmelser om de ikke følges opp ute på arbeidsplassene. Det blir ikke automatisk en arbeidslivsreform ut av en arbeidsmiljølov. Bare den skolering som fulgte i kjølvannet av Arbeidsmiljøloven var kanskje like viktig som loven selv. Like naturlig har det selvfølgelig vært at vår regjering og fagbevegelsen nettopp har tatt opp initiativ om å gjennomgå Arbeidsmiljøloven etter 10 års erfaring og se hva som må gjøres videre og hva som må forbedres og tilpasses 1990-årene.

Det andre eksemplet gjelder pensjonsalder. Det har vært et krav fra fagbevegelsen å komme fram til mer fleksible pensjonsordninger. Det faglig-politiske samarbeidet om dette viste ved oppgjøret i 1988 at det er mulig å finne løsninger på problemene innenfor rammen av en solidarisk inntektspolitikk. Det vil vi være innstilt på også i fremtiden. Samtidig må partiet ta et ansvar for en økonomisk politikk som trykker Folketrygdens økonomi og sørger for at trygden ikke blir overbelastet med utgifter. Skulle det skje, kan i sin tur tilliten til trygden undergraves og presset mot private pensjonsordninger med skattefradrag for høyinntektsgruppene øke. Jeg tror jeg våger den påstand at bare en gjennomtenkt strategi utarbeidet av Arbeiderpartiet og fagbevegelsen i fellesskap kan gi løsningen på de vanskelige avveininger vi må gjøre for å sikre en verdig avslutning av yrkeslivet for vanlige mennesker og samtidig trygge Folketrygden for framtida.

3. Grunnlaget videre

Hva så med framtida? Hva vil være den bakgrunn vi skal jobbe videre på? Jeg ser 1990-årene som mulighetenes tiår for arbeiderbevegelsen. Mange har pekt på at den nyliberalistiske høyrebølgen kan ha kulminert ved valget i høst. Jeg tror 1990-årene vil bli preget av mange trekk som peker i vår favør.

Et økende engasjement for å redde miljøet, lokalt, nasjonalt og globalt minner menneskene igjen og igjen på at styring er nødvendig. Ingen tenkende og spørrende ungdom vil se på markedsmekanismen alene som virkemidlet for å redde miljøet.

Vi vil se et farvel til "folk får klare seg selv" holdningen i ungdomsgruppene, men samtidig et krav til nye virkemidler og nytt mot i fordelingspolitikken. Vi vil bli utfordret på vår vilje, evne og styrke til å bygge ned sosiale skjevheter som har utviklet seg gjennom 1980-årene. Vi har selvfølgelig heller ikke hatt styring med all fordeling av inntekt og formue i de tre årene vi har styrt.

Hva slags arbeidsfordeling og ansvarsfordeling skal vi da ha mellom de to delene av arbeiderbevegelsen, mellom partiet og fagbevegelsen? La meg for å klargjøre situasjonen med en gang si at Landsorganisasjonen og Det norske Arbeiderparti har forskjellige oppgaver. Det vil alltid være en debatt, ja til og

med en gjensidig tautrekking.

Det er ett utgangspunkt jeg vil advare mot, og det en diskusjon om hvem som er haleheng for hvem. I virkeligheten er enhver debatt med dette som utgangspunkt en fornærmelse mot de tillitsvalgte både i LO og Arbeiderpartiet.

Fagbevegelsen trenger partiet som medhjelper for å gjennomføre politiske saker. Jeg har ikke fintellet, men et sted mellom 2/3 og 3/4 av LO's handlingsprogram krever oppfølging fra Stortinget. Bare dette gjør at det ikke er likegyldig for fagbevegelsen hvor sterkt Arbeiderpartiet står og hvem som har regjeringsansvar.

På den annen side må Landsorganisasjonen ha et korrekt og greit forhold til en regjering utgått fra andre partier. Uten dette kunne ikke LO utøve sin oppgave med å ivareta i medlemmenes interesser.

Partiet trenger fagbevegelsen på minst to måter: Den ene måten er å bruke fagbevegelsen som kontaktforum ut til folk på arbeidsplassene. Dette er et viktig behov som ikke må undervurderes. Den andre måten partiet trenger fagebevegelsen på er å ta imot signaler fra arbeidsplassene. Vi kan ikke være et arbeiderparti uten en slik kontakt.

Vi må hver for oss være innstilt på at begge parter har kontakt med andre miljøer. På samme måte som LO har et ryddig forhold til en borgerlig regjering må partiet ha kontakt med andre fagorganisasjoner. Det er nødvendig for å øke oppslutningen om partiets politikk. Partiet kan ikke møte store grupper av arbeidstakere utenfor LO med en kald skulder. Også der finnes det mange gode sosialdemokrater.

Men det er et men. Det kan aldri bli den samme type organisert samarbeid som vi har innen den sosialdemokratiske familien.

4. Felles oppgaver og felles strategier

Arbeiderpartiets program er denne gang utformet slik at det peker ut over fire-års perioden. Det trekker opp mål for utviklingen som det vil kreve mer enn fire år å nå. Det handlingsprogram som skal behandles på LO-kongressen i oktober er sydd over samme lest. Der trekkes det opp målsettinger for et bredt samfunnsengasjement fra fagbevegelsens side, samtidig som det sies at de konkrete forslagene skal gjennomføres etter en nødvendig prioritering og avveining underveis. Det er en riktig utvikling i programarbeidet som gir større mulighet for å styre utviklingen i et mer langsiktig perspektiv.

Arbeiderbevegelsen kan bare fylle sin oppgave dersom vi er i stand til å forme politikken med utgangspunkt i folks hverdag. Vi må ha evne til å lytte og sette våre forslag inn i en praktisk og ideologisk sammenheng som folk kjenner seg igjen i. For sosialdemokrater som vil forme samfunnsutviklingen er politikken også et redskap for å vise mennesker hvilke valg vi står for.

Politikk er for oss både de konkrete løsningene på dagens oppgaver på alle plan i Regjeringen, Stortinget, og det er en bred diskusjon om veien videre. Den ideologiske debatten gir fargene og visjonene til hverdagspolitikken. Derfor er de to perspektivene uatskillelige. Hver for seg forfaller de til administrasjon eller skrivebordsteori. Vi må smelte disse to tingene sammen, slik at vi får folk i tale.

Men vi kan aldri følge den linje at vi sier ja og ha til alt. Det er et faresignal i tiden når tiltroen til de lettvinte løsningene øker. Det høres flott ut å bruke såkalte "sparte" investeringskostnader fra flyplasser, oljeraffinerier og oljefelter i Nordsjøen til å dekke løpende driftsutgifter i eldreomsorgen, men det er og blir frieri. Det fører ikke fram til noen løsning. Det er forskjell på å lytte til folks krav og å fri ansvarsløst til folks håp om å få mye for lite. Politikk er også å stå for noe, å framføre de uunngåelige sammenhengene.

Vårt samfunn har i dag et velstandsnivå som stiller krav til variasjon og valgmuligheter i velferden. Vi må fange opp de helt forståelige kravene om større valgfrihet. Oppgaven framover er å gjøre det mulig for den enkelte å utvikle seg på dette grunnlaget. Sosialdemokratiets oppgave er å skape et samfunn der alle blir i stand til å velge sitt liv i stedet for å arve det.

Sosialdemokratiet har alltid vært en frihetsbevegelse. Friheten for den enkelte må skapes gjennom politiske vedtak, hvis den skal bli alle til del. De formelle rettigheter er ikke nok, de må fylles med reelle muligheter for den enkelte til selv å forme sin framtid. Det er derfor fordelingspolitikken er et virkemiddel til å skape mer frihet for mange. De privilegerte har stor frihet i de fleste samfunn. Den skandinaviske modellen har gått foran ved å gjøre friheten og mulighetene til en del av hverdagen for det store flertall. Derfor står vi også som modeller for så mange i det internasjonale samfunn.

Det er også dette det dreier seg om når vi reiser målet om barnehageplass for alle og en skole som både gir mer undervisning og et aktivitetstilbud ut over undervisningstiden de første skoleårene.

Vi ser utviklingen av en eldreomsorg med hjelpetilbud som skaper større muligheter for de eldre til å være i aktivitet og klare seg lenger i eget hjem i det samme perspektivet.

LO har i sitt forslag til handlingsprogram tatt opp en rekke saker som vi også finner i partiets arbeidsprogram. Det gjelder økonomisk demokrati, kravet om fond bygd på overskuddsdiponering til bl.a.

- nye arbeidsplasser,
- opplæring for arbeidstakerne,
- omstillinger,
- bedre indre og ytre miljø.

Det gjelder også skattepolitikken, der kravet er sanering av fradragsreglene, reformer i bedriftsbeskatning og at

skattesystemet skal bidra til bedre bruk av ressursene og større effektivitet.

Utkastet til handlingsprogram understreker hvor viktig Næringspolitikken er. LO peker på at den viktigste utfordringen for næringslivet i 90 årene vil bli utviklingen i det europeiske marked i EF, EFTA og etterhvert Øst-Europa samt Gatt-forhandlingene om frihandel.

Det er ikke noe oppsiktsvekkende ved det, men jeg nevner likevel LOs klare understrekinger av hvor viktig det er å ha en effektiv og konkurransedyktig produksjonssektor i Norge. LO vil at myndighetene skal følge opp en industristrategi for industrien som gir nyskaping og vekst. En har pekt på satsningsområder som, det maritime miljø, dypvannsteknologi, havbruk, og materialteknologi. Dette er en oppfølging av programmet "Norge som industri-nasjon" som LO drev sammen med Industriforbundet.

Av felles utfordringer ellers vil jeg spesielt nevnt to: Det gjelder for det første i skoleringsarbeidet. Vi trenger å systematisere arbeidet med å gi våre tillitsvalgte mer kunnskap, slik at de deltar mer i samfunnsdebatten, på arbeidsplassene, i lokalpressen og ikke minst viktig, slik at de vinner debattene. Oftest er det slik at den som kan lekse si best, den vinner også debatten. Vi har store oppgaver foran oss på dette feltet, både i partiet og i fagbevegelsen.

Landsorganisasjonen har rustet opp LO-skolen og det arbeides videre med å styrke opplæringen. Arbeiderpartiet har snart A-skoler på lufta, og vi legger helt avgjørende vekt på å fortsette en bedre opplæring av tillitsvalgte på alle plan. Det er ikke bare de nye medlemmene som har noe å lære. Kunnskap er og blir avgjørende for oss som vil vinne debattene og prege utviklingen.

For det andre må vi samarbeide om å styrke Arbeiderpressen. Vi er det eneste land i Europa som fortsatt har en sterk arbeiderpresse. La oss slå vakt om det og la oss stå sammen om å gjøre den som er nødvendig for sikre avisene på lønnsom basis. Jeg håper og tror at det skal bli oppslutning både om å lage et konsern av norsk Arbeiderpresse og om å tilføre ny kapital. Fra partiets side har vi satt stor pris på den viljen til å satse som LO's ledelse har signalisert.

5. En sterk og moderne offentlig sektor

Det er ikke uten grunn at Arbeiderbevegelsen blir oppfattet som hovedarkitekten bak oppbyggingen av en sterk offentlig sektor. Vi har bevisst bruk sektoren for to hovedoppgaver

- løse nasjonale felleoppgaver som innen samferdsel, utdanning og forskning, boligbygging osv.
- løse oppgavene som gjelder omsorg, helse og velferd, altså det vi ofte kaller velferdsstaten.

Vi har mye å være stolte av, og vi kan med glede se tilbake på alle de debattene hvor høyresiden har protestert og beklaget seg over de tyngende byrder dette har lagt på resten av samfunnet. Vi vant uten tvil første runde.

Gjennom 80-tallet har vi klart å vinne også annen runde, nemlig den som dreier seg om ombygging av den offentlige sektor. Høyresiden har gjort mange forsøk på å framstille partiet og fagbevegelsen som forsvarerne av alt bestående og seg selv som fornyere i løsninger av oppgavene. Deres forslag har vært privatisering. Det dreier seg ikke om sak til sak -vurderinger. Det dreier seg om ideologisk kampanje. Det offentlige beskrives som tungrodd og upraktisk, alt privat som dynamisk og effektivt. Vi må innse at dette en tid vant en viss gjenklang, ikke minst i media.

Vår felles linje har hele tiden vært denne: Vi mener at en sterk og moderne offentlig sektor er nødvendig. Vi er opptatt av resultatene og er villige til å justere grenser mellom offentlig og privat drift der det er fornuftig, men vi viker ikke en tomme der viktige likhetsprinsipper står på spill eller der nasjonale oppgaver må løses på en ansvarlig og samordnet måte. Selvfølgelig er det ikke plass til mer enn ett Televerk eller Postverk i Norge.

Jeg vil si det så sterkt at vi har vunnet og snudd debatten om offentlig og privat ansvar. Det er nå oss som står fram som den fremste pådriveren for fornyelse i den offentlige sektor. Kartellet har all ære av sine bidrag til dette. Det har vært mulig for partiet og fagbevegelsen sammen å forme ut prinsippene som viser at sosialdemokratiet setter brukerne av offentlige tjenester først. Det er resultatene som teller.

Mens høyresiden maser om privatisering arbeider vi med å utarbeide konkrete reformplaner, fordi vi mener den offentlig sektor skal vise sin verdi ved å være best.

Vi må være beredt på å sloss både for velferdsstaten og tjenestestaten i årene fremover. Høyre skjerpet foran dette valget sin privatiserings-profil ytterligere, samtidig ble Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet allerede i juni enige om at de offentlige utgiftene skulle vokse langsommere enn nasjonalproduktet.

Med den vekst i utgiftene vi får bare til Folketrygden peker det mot meget trange budsjetter framover.

Jeg minner nok en gang om Fremskrittspartiets halseløse skattelette forslag på 50 milliarder. Det er de to høyrepartiene som utgjør det egentlige alternativ til sosialdemokratiets politikk. Så får tiden vise hvor langt de klarer å sette sitt syn igjennom. Kanskje skal vi mest av alt være på vakt mot en utvikling der flertallet i Stortinget i første omgang sier ja til alt, både lavere inntekter og større utgifter. Regningen må da betales i framtida.

6. Samarbeid i Europa

Jeg vil gjerne si noe mer om vårt forhold til Europa. Arbeiderbevegelsen har på flere måter vært pådriverne i

debatten om Europa både i Norge og internasjonalt.

La meg begynne med å slå fast at fagbevegelsen har vært tidlig ute. Euro-Lo har helt siden begynnelsen av 1970-tallet systematisk bygget opp om samarbeid i Vest-Europa gjennom Euro-Lo. De nordiske landsorganisasjonene har spilt en aktiv rolle i denne prosessen, og Euro-Lo vil nå trolig bli styrket ytterligere.

Også de sosialdemokratiske og sosialistiske partiene har samarbeidet gjennom Sosialistinternasjonalen. Innenfor EF har partiene selvfølgelig samarbeidet. På bakgrunn av den dynamikk i europeisk samarbeid som prosessen fram mot det indre marked og mot et europeisk-økonomisk rom med både EF og EFTA-land, har vi tatt initiativ for å utvide det politiske samarbeid mellom sosialdemokratene i Europa.

For det første har vi sammen med det svenske og finske partiet søkt om medlemskap i konføderasjonen av sosialist partier i Europa. Bare partier fra EF-land har hittil vært medlem.

For det andre har vi arbeidet med å bygge opp et europeisk SAMAK. Vi har jo meget gode erfaringer med samarbeid mellom partier i landsorganisasjonene i Norden. Som en forlengelse av SAMAK har vi fått i gang et konkret faglig-politisk samarbeid med deltakelse fra EF og EFTA-landene. På en stor konferanse i Kiel i april ble vi enige om å sette ned tre arbeidsgrupper, for å gjennomdrøfte en felles politikk når det gjelder økonomisk demokrati, økonomisk politikk og full sysselsetting og om miljøpolitikken. Det er nå utarbeidet mandat for arbeidsgruppen og de starter i disse dager sitt arbeid.

Vi har store forventninger til dette samarbeidet. Samtidig merker vi at partier og fagbevegelsen fra andre land lytter til vårt syn. De mener vi har noe å bidra med.

Noen vil selvfølgelig spørre om dette kan føre fram. Mange vil være skeptiske til hva som kan oppnås. Arbeiderbevegelsen står svakere i mange land enn i Norden. Det finnes ulike tradisjoner og organisasjonsformer i ulike land, ikke minst i fagbevegelsen.

Det er en stor jobb, selvfølgelig å få stor nok slagkraft i et politisk samarbeid mellom partiene og fagbevegelsen i Europa. Men er det noe særlig alternativ at vi lener oss tilbake her oppe og bekymrer oss over at andre deler av Europa ikke er så gode sosialdemokrater som oss?

Med den internasjonalisering som alt er kommet må vi samarbeide politisk. Vi selger idag 70% av våre varer til EF. Alle de store norske bedriftene har datterselskaper der.

De strategier vi har brukt hittil må utvikles og fornyes. Våre motstandere samarbeider meget bevisst. Det er vår plikt å være med. Samarbeidet med våre søsterpartier i Norden og Europa om retningen for utviklingen i vår del av verden kan bli helt avgjørende for sosialdemokratiets evne til å vise vei og være

brobyggere, øst/vest og ikke minst nord/sør.

Det er også derfor vi har lagt ned så mye arbeid i å finne nye samarbeidsløsninger mellom EFTA og EF- Vi har ønsket og har fått bred oppslutning om dette i Stortinget å bruke de nærmeste årene til en tilpasning til EFs indre marked, og til et nærmere samarbeid med EF på alle områder der vi har felles nytte av det. Det gjelder ikke bare handel, men også på viktige områder som forskning og utdanning, miljøvern og sosiale spørsmål.

Noen har brukt miljøpolitikk som argument mot tilpasningen, og mot samarbeid med EF. EF er ikke gode nok for oss får vi høre. Dette er å begynne i en feil ende. For spørsmålet er: Hvem skal Norge samarbeide med om miljøpolitikken hvis det ikke er EF-landene? Kan noe miljøproblem av europeisk eller global karakter blir løst uten at de store EF-landene er med? Det er klart vi skulle ønske at noen av disse landene så langt hadde bidratt med mer, men vi har ikke annet å gjøre enn å forsøke å dra dem med videre.

Vi opplever jo nå et Europa i sterk forandring. Vanetenkingen om Europas deling slår sprekker. Gjennomslaget for politiske reformer og økonomisk fornyelse i øst gir virkelig håp for framtida.

I vest-Europa utvides samarbeidet ikke bare om handel, men også om utenrikspolitikk, miljøvern, utdanning, teknologi og sosiale spørsmål.

Som jeg sa på Landsmøtet i mars: Rettesnoren for Arbeiderpartiets Europa-politikk er hva som tjener våre nasjonale interesser. Erklæringen etter EFTAs statsministermøte i Oslo i mars trakk opp linjene for et utvidet og utdypet samarbeid mellom EFTA og EF. 20. oktober avsluttes kartleggingen av mulighetene for å få til et slikt nytt samarbeidssystem.

Som kommentar til det vi har oppnådd har jeg hørt mye. En av den er at Norge ikke kan være med i et samarbeid med en blokk som EF, men må arbeide for all-europeiske løsninger! Et utvidet samarbeid mellom 18 land i Vest-Europa gir større, ikke mindre muligheter for å fortsette åpningene mellom øst og vest.

Vi mener vårt land må være en pådriver for å få best mulig resultater ut av Oslo-prosessen. Dersom Norge under en eventuell ny Regjering skulle utelukke alternativer på forhånd, ja, da mister vi innflytelse og ødelegger mulighetene. Da stiller vi oss på sidelinjen av den dynamiske prosessen som er på gang i Europa og lar andre bestemme takten

Diskusjonen omkring valget mellom de to alternativene tollunionsordning eller utvidet frihandelsavtale gjenspeiler hvor viktig det er å være aktivt med i prosessen.

Men hva opplever vi at de tre borgerlige partiene som har forhandlet om å danne regjering gjør i denne situasjonen? jo, for å løse uenigheten seg i mellom erklærer de at deres kilder rundt

om i Europa påstår at tollunion ikke lenger er aktuell.

Sannheten er at arbeidsgruppen som utreder spørsmålet om fri bevegelse av varer og som har representanter for alle EFTA-landene jobber for fullt med å kartlegge grundigst mulig de forskjellige sidene ved både en tollunionsordning og en frihandelsavtaleløsning.

De tre borgerlige partienes opptreden sier imidlertid enda mer om den ribbete Europa-politikken som står igjen etter at skjøre kompromisser har jenket uforenlige grunnholdninger. Resultatet blir passivitet. Man gir opp muligheten for å påvirke prosessen.

Arbeiderpartiet ønsker å få til en omfattende avtale mellom EFTA og EF, slik Oslo-erklæringen tar til orde for. På denne måten vil vi sikre at vårt sterkt eksportrettede næringsliv ikke møter hindringer på det europeiske markedet. Vi må greie dette hvis vi skal trygge våre arbeidsplasser og videreutvikle velferdssamfunnet.

Et utvidet samarbeid mellom EFTA og EF er i dag det beste alternativ vi har for å ivareta norske interesser i Europa.